

Underlag för beslut att föreslå förlängning av Kretsloppsplanerna

Sammanfattning av ärendet

Nuvarande Kretsloppsplaner för Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby gäller för åren 2021-2025. Tanken när planerna beslutades var att de skulle gälla i fyra år och sedan revideras. Enligt gällande lagstiftning (Avfallsförordningen 9 kap 8 §) ska kommunala avfallsplaner (kretsloppsplaner) ses över minst vart fjärde år och uppdateras vid behov.

Gästrikre återvinnare föreslår att Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby kommuner förlänger planerna med tre år så att de gäller även för 2026-2028. Skälen för förslaget att förlänga planerna är följande:

1. Innehållet i planerna är fortfarande relevant.
2. Det är bättre att ägna tid och resurser åt aktiviteter och arbete som bidrar till att nå målen i Kretsloppsplanerna, än att lägga resurser på att revidera dem i nuläget.
3. Det har förvisso skett en del förändringar i lagstiftning och omvärld som bör redovisas i planerna, men det kan göras som tillägg i en bilaga och behöver inte medföra en revidering av planerna.
4. Regeringen har nyligen presenterat förslag på ändringar i avfallslagstiftningen som bland annat påverkar kommunala avfallsplaner (kretsloppsplaner). Ett förslag är att det obligatoriska kravet i Miljöbalken att kommuner ska ha en avfallsplan ska tas bort och att det blir frivilligt för kommunerna att upprätta avfallsplaner. Förbundet och medlemskommunerna behöver diskutera detta och handlingsalternativ.

Beslutsprocess och ärendets beredning

Gällande lagstiftning om kommunala avfallsplaner (kretsloppsplaner) finns i 15 kap Miljöbalken, i 9 kap Avfallsförordningen och i Naturvårdsverkets Föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall.

Kommunalförbundet Gästrikre återvinnare har enligt förbundsordningen ett ansvar att ta fram förslag till Kretsloppsplan för medlemskommunerna. Det är sedan respektive Kommunfullmäktige som beslutar om Kretsloppsplanen.

I och med att förslaget är att förlänga befintliga Kretsloppsplaner utan att ändra innehållet samt att lägga till en bilaga som enbart innebär en uppdatering av nulägesbeskrivning, så behöver förslaget inte ställas ut för allmänhetens granskning.

Dialog med kommunerna

Under 2024 har Gästrike återvinnare träffat tjänstepersoner i medlemskommunerna för att diskutera när och hur det är lämpligt att revidera nuvarande Kretsloppsplaner. Förbundet har även informerat förbundsdirektionen (2023-11-09) och förbundets medlemssamråd (2023-11-07).

Vid samtliga resonemang i forumen ovan har åsikten varit samstämmig att Kretsloppsplanerna är relevanta och aktuella och att de fem målområdena kommer att vara relevanta under många år. Det har också funnits en samsyn att det är bättre att ägna omsorg åt genomförande och åt nästa uppföljning, än att revidera och ta fram omarbetade planer inför 2026. I samtliga resonemang har medverkande också uttryckt att det är viktigt att arbeta med genomförandet och åstadkomma praktisk handling och resultat.

Ansvar

Respektive kommun äger sin Kretsloppsplan och ansvaret för den. Många verksamheter är viktiga i arbetet att förverkliga Kretsloppsplanen. Detta beskrivs utförligt i kapitel 8 *Tillsammans förverkligar vi våra lokala kretsloppsplaner* samt i kapitel 5 *Åtgärder och genomförande* och kapitel 6 *Uppföljning*.

När det gäller uppföljningen ansvarar kommunen för att följa upp de delar som kommunen ansvarar för och Gästrike återvinnare för att följa upp de delar som förbundet ansvarar för.

Vad är en Kretsloppsplan

Kretsloppsplanen är en lagstadgad plan som alla kommuner i Sverige ska ha, enligt nu gällande lagstiftning. I Miljöbalken heter den Avfallsplan, men vi har valt att kalla den Kretsloppsplan eftersom det på ett bra sätt beskriver vad den handlar om. Kretsloppsplanen beslutas av Kommunfullmäktige. I kapitel 2 *Inledning och läsanvisning* i Kretsloppsplanen finns en beskrivning av planen. Det obligatoriska kravet på kommunala avfallsplaner kan komma att tas bort ur lagstiftningen och ersättas med frivillighet, enligt förslag från regeringen som ännu inte är beslutat.

Nu gällande Kretsloppsplaner

Nuvarande Kretsloppsplaner arbetades fram 2019-2020 och beslutades 2021. De gäller för åren 2021-2025.

Processen att ta fram planerna var omfattande och skedde med bred förankring. Arbetet finns beskrivet i en projektrapport.

Kretsloppsplanerna finns att läsa på kommunernas webbplatser och på Gästrike återvinnarens webbplats [Kretsloppsplan och föreskrifter om avfallshantering - Gästrike återvinnare](#).

Syftet med Kretsloppsplanerna är att:

1. Bidra till en cirkulär ekonomi där vi minskar uttaget av nya naturresurser och istället använder material i ett kretslopp. Planen ska skapa en tydlig riktning och goda förutsättningar för en hållbar användning av resurser och därmed bidra till att uppfylla nationella och globala hållbarhetsmål. Den ska leda till tydliga förbättringar när det gäller att förebygga avfall, minska gifter i kretsloppet, återanvända, återvinna samt hålla rent och snyggt.
2. Vara ett viktigt verktyg och tydligt stöd som leder till genomförande och resultat i hållbarhetsarbetet i kommunernas verksamheter och i övriga samhället.
3. Utveckla samverkan, engagemang och arbetsprocesser.
4. Bidra till stolthet, attraktionskraft och en bra plats att uppleva, bo och verka på. Nu och i framtiden.

Arbetet med Kretsloppsplanerna har följts upp vid ett tillfälle för åren 2022-2023 och finns dokumenterat i uppföljningsrapporten *Uppföljning av Kretsloppsplanerna 2022-2023* som finns som bilaga till detta ärende. Att läsa denna uppföljningsrapport ger en god bild av arbetet med Kretsloppsplanerna.

Aktualitetsbedömning

Kretsloppsplanerna har fem målområden: *Förebygga resursslöseri, Minska gifter i kretsloppet, Återanvända, Återvinna* samt *Hålla rent och snyggt*. De fem målområdena är aktuella och kommer att hålla under lång tid framåt. Kretsloppsplanerna innehåller bara en tvingande åtgärd, vilket är att de kommunala verksamheterna varje år behöver beakta Kretsloppsplanen i sin planering och sitt arbete. Denna åtgärd kommer att vara aktuell och relevant under lång tid framåt.

När det gäller konkreta aktiviteter, så behöver kommunernas ledning och verksamheter besluta om och planera resurser för dessa utifrån sina förutsättningar och uppdrag.

Många beskrivningar i Kretsloppsplanerna är relevanta och aktuella, även om somligt skulle kunna tydliggöras än mer.

Den nuläges- och omvärldsbeskrivning som finns i kapitel 13 samt bilagorna 2 och 3 skrevs 2020. Sedan dess har det tillkommit nya förutsättningar i lagstiftning och samhällsmål, vilket finns beskrivet i förslaget till ny bilaga 9 *Uppdatering av omvärlds- och nulägesbeskrivning*.

Gästrikre återvinnare föreslår att medlemskommunerna gör bedömningen att nuvarande Kretsloppsplaner kan förlängas med tre år tillsammans med en bilaga som beskriver nyheter som tillkommit i omvärlden sedan 2020.

Genomförande

Kapitel 5 *Åtgärder och genomförande* i Kretsloppsplanerna beskriver hur planerna är tänkta att genomföras. Genomförandet är ett arbete som behöver anpassas och utvecklas utifrån de kommunala verksamheternas förutsättningar och uppdrag.

I rapporten *Uppföljning av Kretsloppsplanerna 2022-2023* beskrivs hur det gått fram till halvårsskiftet 2023. I rapporten finns många exempel på både framdrift och på områden där betydligt mer skulle behöva hända för att vi ska nå målen i Kretsloppsplanerna och därmed även bidra till nationella och globala mål om cirkularitet, resurshushållning och en giftfri miljö.

Nästa revidering av Kretsloppsplanerna

Regeringen presenterade den 12 november 2024 en promemoria med titeln *Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi*. Promemorian är ute på remiss med sista svarsdatum 2025-02-14. Förslagen i promemorian är tänkta att träda i kraft från och med 2026. Ett av förslagen i promemorian är att det ska bli frivilligt för kommuner att upprätta avfallsplaner/kretsloppsplaner. De nya förslagen är ännu inte beslutade, men innebär förmodligen förändrade förutsättningar för kommunernas planering. Gästrikre återvinnare föreslår att förbundet och medlemskommunerna inväntar beslut och därefter resonerar om hur förbundet och kommunerna ser på arbetet med Kretsloppsplaner efter 2028.